

PARLA LA SEUA FILLA SILETA

Pere Quart, poeta i patriota incorruptible

La filla de Joan Oliver, Sílvia, Sileta, tres dies després de la mort del seu pare, recorda per a EL TEMPS la figura humana, cívica, d'un poeta imprescindible, d'un català digne.

Assumpció Maresma

Vesprada d'eleccions. Fa tres dies exactament que Joan Oliver, Pere Quart, s'ha mort, quan la Sílvia ens rep per parlar-nos del seu pare. Li és difícil, però manté la calma tota l'estona, mentre acarona la gossa de pèl gris, Bieta, que acompanyava el poeta. Només durant un instant perd la serenitat: «La gent no ho sabia, però el meu pare era una persona molt tendra». Els ulls se li humitegen. Tot i així, continua parlant sense embuts ni prevencions.

—*Sílvia, ¿per què el teu pare et deia Sileta?*

—Ell deia sempre que Sílvia era un nom que no m'esqueia gens, perquè tenia ressonàncies de majestuositat i jo era una nena molt entremaliada i bellugadissa. Per això se li va acudir dir-me Sileta, que no és una abreviació. En canvi, la meua mare sempre m'ha dit Sílvia, perquè va ser ella la que va triar el nom, però és clar, com ell ja em va trobar nascuda i batejada...

—*El dia de l'enterrament se't veia neguitosa. Ho controlaves tot al detall. ¿Tenies por de no poder complir la seva voluntat de ser enterrat com un ciutadà normal sense honors i pompes?*

—Fins l'últim moment, vaig patir molt. Ell havia estat coherent tota la vida i ho volia ser fins a la mort. El meu pare es va indignar molt amb l'enterrament de l'Espriu. Sobretot perquè l'Espriu volia ser incinerat i, després, van passar olímpicament del seu desig i també per tot l'enrenou de ministres i pompositats.

Quan el van operar a la Quiron, abans d'entrar al quiròfan, es va acomiadar.

En aquell moment va parlar de tot això. Ell em va dir que podíem posar la creu i l'esquela perquè sempre havia estat jesuïta. Quan va sortir de la clínica va escriure l'esquela en una llibreta i la va donar a la meua mare. La gent es pregunta si és possible que ell volgués la creu perquè era agnòstic. Jo només sé que, quan jo era molt petita, sempre tenia els evangelis sobre la tauleta de nit.

—*Però us en vàreu sortir molt bé. Vàreu aconseguir mantenir en secret la seva mort més de dotze hores.*

—Un cop mort, vam fer els passos perquè poguéssim anar a les Pompees Fúnebres de Sabadell, però tancaven a les vuit. Aleshores va ser quan vam decidir portar-lo al dipòsit de Sancho d'Àvila a Barcelona, amb l'ordre que mantinguessin el secret. L'endemà al matí se'l va emportar a Sabadell i allà, de moment, ningú no el va reconèixer. Al cap d'una estona, va venir l'alcalde, que havia estat donant voltes per Barcelona buscant-nos. Ens va oferir una sala de l'Ajuntament. Li vaig dir que no, per respecte al meu pare. Ho van entendre.

—*¿És cert que la Generalitat també volia muntar una capella?*

—No, en cap moment, perquè no van tenir temps i es van trobar amb una política de fets consumats. Una vegada coneguda la seva mort, em va telefonar el president de la Generalitat i jo vaig insistir en la discreció de l'acte de l'enterrament. Pujol em va dir que privadament creia que havíem fet molt bé.

—*Però fins l'últim moment vas haver d'estar alerta.*

—Al cementiri em van demanar encara si el podien portar en braços, i jo vaig respondre que depenia de qui. Quan em van contestar que havia de ser una cosa de totes les tendències, vaig dir que ho deixessin córrer.

—*Provocatiu i irònic com a escriptor i com a home públic. ¿Com era Joan Oliver en família?*

—El meu pare era una persona que no podia estar sol, però que, d'altra banda, havia d'estar-ho. Quan es tancava al despatx, tots sabíem que no podíem entrar-hi. Si alguna vegada el meu marit, despistat, havia entrat per dir: «pare, a sopar» o qualsevol altra cosa per l'estil, contestava: «Fuig d'aquí». En aquell moment tenia la inspiració o estava fent una feina que no podia deixar.

Hi havia vegades que deia aquí no puc treballar, me'n vaig. Agafava la maleta i se'n anava a Olot, o a Girona o a qualsevol lloc. L'endemà trucava: «Eulàlia, ¿per què no veniu amb la Sileta? No puc més. La solitud no em prova, no puc fer res, estic tan sol...» I ja veies la meua mare i a mi amb la maleta, a veure el meu pare. Recordo

DOMENE C. UMBERT

DOLORE UMBERT

«Va molestar molta gent perquè sempre deia les veritats».

que, una vegada que el vaig acompanyar a les Preses de Girona, no ens vèiem en tot el dia, només a l'hora de dinar. Ell sabia que em podia trobar, i amb això ja en tenia prou.

No podia viure sol, però necessitava la solitud per treballar. ¡Ah!, això sí, l'únic que no el destorbava mai era el gos, però, mireu si es trobava malament últimament, que fins i tot no volia veure la Bieta.

—S'ha dit que en els darrers temps tenia ganes de morir.

—L'estiu passat, a Taradell, ja no era el de sempre. Estava molt negatiu. Després, va venir l'operació i la va resistir molt bé. Va sortir de la clínica caminant i amb ganes de treballar. Després no s'hi va veure amb cor. Les molèsties del postoperatori no li van desaparèixer i es va anar obsessionant.

En un mes, va fer una gran davallada. Primer va deixar de sortir al carrer. Deia que, quan arribés la primavera, ja sortiria. El primer dia de maig vaig anar-lo a buscar. Vam arribar a sortir al carrer, però ja no s'interessava per res.

Ell necessitava els diaris de cada dia, en llegia dos o tres, encara que fos per renegar de les notícies. Un dia m'ho va confessar, quan jo li vaig dir què pensava fer. Em va contestar que es pensava que amb uns dies al llit ho solucionaria, però que no ho aconseguia. El vaig encoratjar a canviar d'actitud, que s'ho replantegés, que encara no li havia arribat l'hora. Em va mirar per dir-me «¿Què en saps tu, criatura?»

Això que he comentat dels diaris era molt indicatiu. Aquests últims dies a la clínica va demanar el diari. Aquell dia ens vam pensar que s'havia refet. L'endemà va tenir la complicació pulmonar.

—Fins l'últim moment ha estat un home que ha molestat. Abans de morir, encara tenia una querella per les declaracions que havia fet al programa *Recull*. ¿Fins a quin punt el va afectar aquesta querella?

—El va angoixar. Feia la imatge que tant li feia, però en el fons estava disgustat. Deia que el màxim que li podien fer era posar-li una multa. Una vegada, l'Heribert Barrera, que és molt amic de la família, li va dir que no s'amoïnés, que, si li posaven una multa, la pagaria tot Catalunya. El preocupava haver d'anar a declarar.

—I va haver d'anar-hi.

—No, però encara està pendent. La causa no està «sobreseïda», com en diuen els castellans. La querella, la va posar un fill de guàrdia civil que es va sentir ofès per les declaracions que va fer contra els militars. També, en aquell mateix programa, li van preguntar què pensava del govern de la Generalitat. Va respondre que en Pujol era gairebé tan ase com l'Obiols. És clar que va dir que l'Obiols era més ase. Això, ho tenia clar.

Quan el van operar, va passar una anècdota divertida. En Pujol va telefonar i la mare li va dir: mira Joan, és en Jordi. Quan el president li va pre-

guntar com es trobava, ell va respondre: «Després d'haver-te dit ase, ¿encara em telefonas?». En Pujol l'altre dia em deia que ell tenia la pretensió que el meu pare l'apreciava. Sí, el meu pare l'apreciava com a persona, però no com a polític. Ell demanava més per Catalunya.

L'altre dia em preguntaven també si Catalunya havia estimat Joan Oliver. Es clar que sí, el poble, sí. Ara, ell ha estat un home incòmode i ha molestat gent. No cal donar-ne noms. Tothom sap a qui ha molestat, sempre ha dit les veritats i el que ha pensat. En els últims anys, com sabia que ho podia fer, cada vegada que tenia ocasió de dir les coses pel seu nom, ho feia.

—Durant la seva vida va pagar car el preu d'aquesta actitud. ¿Va ser molt dur quan en Cendrós li va negar la pensió després d'anys i anys de treballar per ell?

—No voldria parlar d'aquesta història, perquè va ser molt penosa i és una cosa que en aquests moments s'havia solucionat, això sí, a través dels advocats de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. El senyor Cendrós es va veure obligat a fer el que li tocava, que era pagar.

—S'ha comentat que darrerament la Generalitat havia ofert una ajuda ridícula en un moment de crisi...

—Vejam, no vull dir cap mentida. Quan ell es trobava malament, al cap d'uns dies, també s'hi va trobar la meua mare. En aquell moment, la mare, amb la intenció d'animar-lo, va dir-li que s'havia d'espavilar. Més que res era un intent de provocar-li ganes de viure. Ell va reaccionar escrivint una carta a l'Associació d'Escriptors demanant auxili. No és que demanés diners, perquè, tot i no anar sobrats, no li'n faltaven. Jo crec que es va sentir angoixat i demanava un auxili més ampli. A partir d'aquí, va haver-hi algunes reaccions que no acabaren en res.

Ell havia renunciat al benestar, però, de tant en tant, patia per la mare, que és divuit anys més jove que ell. Això potser també el va fer canviar d'actitud en els últims anys, a l'hora d'acceptar els premis amb dotació econòmica. Ell deia que dels honors, no n'havia de fer res, però que els diners li anaven molt bé. Recordo que, quan li van donar el Premi de la Generalitat, va dir: «Jo, els diners, me'ls embutxacó». La gent es va escandalitzar. Quan va renunciar a la Creu de Sant Jordi, deia que ja n'havia tingut

prou, de creus, a la vida. També, quan va recollir el Premi de la Ciutat de Barcelona va deixar ben retratat tot l'Ajuntament.

No volia pompa. Per aquesta raó, els últims dies de la seva vida hem estat angoixats, perquè no sabem si podríem respectar la seva voluntat.

—*El dia de l'enterrament les nètes ploraven molt desconsolades. ¿Era molt criaturer?*

—No, no era d'aquells que es posava les criatures a la falda, però en canvi les entenia molt bé. Els parlava com si fossin adults, i això, als nens, els agrada molt. També s'ha de dir que elles han conegut l'avi quan ja tenia un prestigi. L'Alba, que ara té quinze anys, quan en tenia cinc, com nosaltres érem d'una família molt senzilla, econòmicament parlant, sempre deia que estava molt contenta amb el que tenia: una germaneta al cel i un avi poeta.

En canvi, per a mi va ser molt diferent. Les meves filles han anat a una escola catalana. Perquè tingueu una idea de com era el meu pare, us diré que jo vaig tenir una professora particular fins als 11 anys perquè el meu ensenyament fos en català. Com la mare insistia molt que no em relacio-

nava em va portar al Liceu Francès. Allà no me'n vaig sortir, perquè amb prou feines entenia el castellà. I allà ho ensenyaven tot en francès. Per això, el meu pare va escollir aquesta escola, perquè així jo no estudiaria en castellà. Només vaig resistir-ho tres anys.

—*Així, vols dir que no entenes tant el teu pare com les teves filles.*

—No exactament. Eren temps diferents. El meu pare no va abdicar mai de la seva catalanitat. Precisament en un dels rams que li van enviar uns amics d'Andorra deien: «A un patriota incorruptible». Això és el que ell va ser. El recordo de petita, sempre amb la mateixa actitud, en tot moment. Sempre anava contra corrent. L'únic que jo veia era que el meu pare era diferent de tots els pares de les meves amigues.

No el vaig comprendre fins que vaig tenir dinou o vint anys. Aleshores se'm va revelar i vaig comprendre la seva lluita.

—*¿Eres al Price amb ell?*

—Sí, estava embarassada de la filla gran, que després se'm va morir. Primer, va començar amb timidesa, després va anar creixent, creixent. És una imatge que no oblidaré mai, tan alt i

cridant amb tanta força: Llibertat. Vaig patir molt. Aquella nit no vam anar a dormir a casa.

—*¿T'agradaria dir alguna cosa més?*

—Sí, que el meu pare, encara que no ho semblés, era una persona molt tendra, molt...

Aquí la Silvia, la Sileta, es desmunta per uns instants. Torna a reprendre el fil per parlar-nos de València: «Nosaltres amb València tenim una relació afectiva molt forta, parlem tots amb accent valencià. La germana de la meva mare es va casar amb un valencià i allà tinc tres cosins germans. Quan jo era petita i vam anar a València pel *Diccionari Català-valencià-balear*, recordo que el meu pare va entrar en una camiseria i li van dir «Buenos días, ¿qué desea?», ell va respondre: «Primer que res, algú que parli valencià». El dependent va dir ràpid: «Jo mateix...».

A la cuina feineja l'Eulàlia, l'esposa. És de nit i encara és clar. L'Eulàlia ens somriu com demanant disculpes per no haver volgut dir-nos res. En el seu rostre es palpa l'absència del seu marit. La casa és plena de nètes, de nètes orgulloses de tenir un avi poeta i patriota. □

LA RONDA
D'ARTHUR SCHNITZLER
DIRECCIO DE MARIO GAS

COPRODUCCIO
TV3
TELEVISIO DE CATALUNYA

ROMEA
CENTRE DRAMATIC
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

COL·LABORA
N